

РОЗДІЛ II

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

УДК 377.3:006

ЗМІСТОВІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ РОБІТНИЧИХ КАДРІВ

Юрій Кравець,

*науковий співробітник лабораторії змісту професійної освіти і навчання
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України***КЛЮЧОВІ СЛОВА:**
професійна підготовка,
професійний стандарт,
Державний стандарт професійно-технічної освіти,
професії, навчання, результати навчання.**Реферат**

У статті розглянуто деякі актуальні проблеми сучасного стану професійної підготовки кадрів, які істотно впливають на якість трудових ресурсів та вимагають консолідації всіх зацікавлених сторін. Ситуація, яка склалася в нашій країні у зв'язку із трансформацією соціально-економічних відносин, необхідністю переходу до ринкової економіки, призводить до суперечності між реальними потребами ринку праці й функціонуючою на дещо застарілих засадах системою професійної освіти. Питання підготовки в Україні кваліфікованої робочої сили в системі професійної освіти і навчання, підвищення престижу професій робітників є не просто питанням якості трудових ресурсів для забезпечення інноваційного, постіндустріального розвитку держави, а стає досить значущим для забезпечення національної безпеки країни. Тому вона потребує особливої уваги та першочерговості вирішення. І, як показує досвід, це потрібно робити лише спільними зусиллями державних органів, бізнесу та суспільства, використовуючи міжнародний досвід і враховуючи національну специфіку.

Вступ. В умовах соціально-економічних перетворень у нашому суспільстві, у зв'язку з курсом України на євроінтеграцію, модернізація системи професійно-технічної освіти (далі – ПТО) є одним із нагальних стратегічних завдань нашої держави, запорукою її економічної безпеки. Цілком закономірно, що система ПТО має орієнтуватися на європейські стандарти підготовки кваліфікованих робітників, набуваючи нових властивостей, які зможуть забезпечити ефективне виконання всіх її функцій, адже саме майбутнє України значною мірою залежить насамперед від якості підготовки трудових ресурсів.

З переходом до ринкової економіки система професійної підготовки кадрів постала перед складним завданням – у відносно стислі терміни адаптуватися до вимог ринку праці, причому в ситуації, коли сам ринок ще тільки формується і його становлення в повному обсязі не завершено. Система професійної освіти, як і раніше, все ще не готова до ефективного та якісного функціонування в ринкових умовах. Посилюється невдоволення роботодавців рівнем підготовки випускників професійних навчальних закладів, структурною невідповідністю запитів на працівників зі сторони підприємств та пропозицією фахівців, підготовлених у сфері освіти: дисбаланс спостерігається як за видами спеціальностей, так і за рівнями освіти. Роботодавці нарікають на відсутність у випускників навчальних закладів практичних навичок, а для них ця проблема обертається втратами продуктивності, конкурентоспроможності та прибутковості бізнесу, зростанням витрат на адаптацію працівників до конкретних виробничих вимог, а часто – на перекваліфікацію робочої сили.

Мета статті – розкрити змістові аспекти розвитку системи професійної підготовки робітничих кадрів для ринку праці в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Сучасні тенденції розвитку професійної освіти характеризуються жорсткими вимогами ринку до якості продуктивної праці. Рівень професіоналізму працівника, його соціально-культурний статус повинні оптимально відповідати як інтересам особи, так і кадровим потребам дрібних, середніх і великих підприємств. Виникають нові форми власності, розвивається недержавний сектор економіки. Відбувається інтеграція країни у світову економічну систему. Ринкова економіка торкнулась практично всіх сфер життя країни, саме вона визначає характер функціонування підприємств в умовах жорсткої конкуренції. А це веде до зростання потреб у кваліфікованих, конкурентоспроможних кадрах робітників та спеціалістів, які відповідали б вимогам міжнародних стандартів щодо якості праці. Збалансування попиту та пропозиції робочої сили на ринку праці з урахуванням пріоритетних напрямів розвитку економіки, підвищення якості підготовки кваліфікованих фахівців забезпечить їхнє подальше працевлаштування.

У сучасній системі професійної освіти та на національному ринку праці спостерігається дисбаланс трьох факторів – попиту, потреби й пропозиції. Нинішній стан ринку праці характеризується невідповідністю попиту і пропозиції робітничих кадрів. Відбувається старіння фаховості наявної робочої сили. Не досягнуто раціональної структури зайнятості та відповідності ринку освітніх послуг потребам економіки. Низька ціна робочої сили обмежує можливості відтворення й продуктивного розвитку трудових ресурсів. Система професійної освіти у своїй діяльності

орієнтується не на ринок праці, а на ринок освітніх послуг у його примітивному розумінні: масштаби і профіль підготовки кадрів повинні відповідати потребам населення в освітніх послугах.

В Україні ще не здійснювався науково обґрунтований прогноз щодо ринку праці з урахуванням тенденцій розвитку економіки, не визначені на державному рівні пріоритети розвитку економіки. Цим зумовлені перекося у формуванні трудових ресурсів держави, діяльності кадрів промислового сектора економіки та системи їх професійно-технічної підготовки. Соціальне партнерство на постійній основі як на державному і регіональному рівнях, так і на рівні навчальних закладів потребує негайного вирішення. Співробітництво між тими, хто готує кадри, і тими, хто їх використовує, не має постійної основи, воно ситуативне, локальне, разове.

Останнім часом проводиться велика робота щодо врегулювання питань розвитку трудового потенціалу. Зокрема, прийнято чимало важливих нормативно-правових актів, а саме: Закони України «Про професійний розвиток працівників», «Про зайнятість населення», «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності»; постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки», «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» та ін. Однак законодавчі документи є лише інструментом для створення чітких механізмів системи професійної підготовки. Розглянемо проблеми найголовніших складових такої системи.

Професійний стандарт (кваліфікаційна характеристика професії). В Україні на даний час професійна підготовка здійснюється відповідно до кваліфікаційних характеристик (далі – КХ) професій, що включені до Державного класифікатора ДК 003-2010 [1]. Ці професії розподілені за Довідниками кваліфікаційних характеристик професій працівників (далі – ДКХП) – збірниками описів професій, у яких систематизовано види економічної діяльності. Якщо простежити походження й розвиток ДКХП, то вони практично є копією Єдиного тарифно-кваліфікаційного довідника, остання редакція якого була затверджена ще у 1985 р. за часів Радянського Союзу. Тобто кваліфікаційні характеристики були просто перекладені на українську мову та залишилися майже без змін. Наведемо приклади робіт, що містить кваліфікаційна характеристика професії «Штукатур»: виготовляння вручну та прибивання дранкових щитів, очеретяного плетива та поштучної драчі. Прибивання ізоляційних матеріалів та металевих сіток. Приготування вручну сухих сумішей (гарцювання) за заданим складом. Завантажування бункера-живильника матеріалами під час пневматичного подавання гіпсу або цементу. Набивання цвяхів та обплітання їх дротом. Насікання поверхонь вручну. Пробивання гнізд вручну з установлюванням пробок. Проціджування та перемішування розчинів. Транспортування матеріалів у межах робочої зони [3].

І такі вимоги до вмінь формують кваліфікацію 2-го розряду випускника навчального закладу в 2014 році! З цього приводу постає багато питань: чи потрібен нині такий фахівець на ринку праці; чому роботодавці (а це лише їхня компетенція) не внесли відповідні змі-

ни до КХ; чи буде задоволений випускник навчального закладу таким рівнем кваліфікації; чи буде задоволена держава використанням вкладених коштів на таку професійну підготовку та ін. Усе це свідчить про те, що кваліфікаційні характеристики застаріли і їх потрібно замінити сучасними професійними стандартами, основаними на компетентнісному підході. А для цього необхідно створити дієвий механізм, який має визначити чітку структуру розроблення та впровадження професійних стандартів на державному рівні.

Перші спроби такої важливої роботи вже зроблені за ініціативи ЗАТ «Систем Кепітал Менеджмент» (далі – СКМ) у рамках спільної діяльності з Федерацією роботодавців України, Міністерством освіти і науки України та Британською радою. У 2011 р. стартував проект, у якому група СКМ ініціювала розробку сучасних професійних стандартів – «паспортів професій». Упродовж 2011–2012 рр. такі професійні стандарти були розроблені для майбутніх металургів, енергетиків і журналістів за 8-ма спеціальностями. Але це лише початок роботи, яку необхідно продовжувати в тісній співпраці з усіма заінтересованими сторонами.

Освітні стандарти. Кваліфікаційні характеристики професій (професійні стандарти) є основою розроблення освітніх стандартів. Такі стандарти почали розробляти в Україні відповідно до постанови Кабінету Міністрів від 17 серпня 2002 № 1135 «Про затвердження Державного стандарту професійно-технічної освіти». Для системи ПТО це було важливим етапом розвитку, оскільки даний документ спрямований на проведення єдиної державної політики у сфері професійно-технічної освіти; забезпечення в усіх регіонах і в різних галузях економіки еквівалентності професійно-технічної освіти й визнання кваліфікації та документів про професійно-технічну освіту; розвитку єдиного освітнього простору в Україні; забезпечення належної підготовки робітничих кадрів, висококваліфікованих робітників (молодших спеціалістів) шляхом регламентації вимог до ефективності професійно-технічної освіти та вдосконалення системи контролю за діяльністю професійно-технічних навчальних закладів; створення нормативної бази для функціонування ступеневої професійно-технічної освіти в системі багаторівневої освіти громадян; усунення відмінностей у змісті підготовки конкурентоспроможних на ринку праці кваліфікованих робітників та у термінології, що використовується у професійно-технічній освіті [8].

Однак з моменту прийняття цього документа вимоги до системи професійної підготовки зазнали значних змін, яка потребує оновлення і законодавства. На перше місце виходить якість підготовки, яка визначається кінцевим результатом навчання, а не змістом. На жаль, регламентований зміст чинних стандартів має багато недоліків, що негативно впливає на формування необхідних знань, умінь та навичок. Для прикладу наведемо деякі теми з освітнього стандарту уже згаданої професії «Штукатур»: предмет «Основи правових знань» – Прокуратура. Правосуддя. Конституційний Суд України. Здійснення правосуддя в Україні винятково судами. Система судів в Україні. Основні засади судочинства. Статус суддів, їх незалежність та недоторканість. Вища рада юстиції. Конституційний Суд

України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні. Склад Конституційного Суду України. Порядок призначення та строк повноважень його суддів. Повноваження Конституційного Суду України; предмет «Електротехніка» – Електричні кола змінного струму. Вироблення синусоїдального струму і його характеристики. Діючі та середні значення змінних е.р.с., струму, напруги. Основні елементи кола синусоїдального струму. Кола змінного струму з послідовним з'єднанням активних, індуктивних і ємнісних опорів. Кола змінного струму з паралельним з'єднанням активних, індуктивних і ємнісних опорів [2].

Непотрібно робити глибокий аналіз цього переліку, щоб визначити доцільність такого навчального матеріалу для підготовки кваліфікованого штукатура, бо в ньому зовсім не йдеться про цю професію.

Система оцінювання. Ще однією важливою проблемою підготовки робітничих кадрів є 12-ти бальна система оцінювання результатів навчання. По-перше, згідно з чинною нормативно-правовою базою, випускник навчального закладу має право на отримання документа про присвоєння кваліфікації при отриманні не менше 4-х балів, тобто засвоївши лише третину навчального матеріалу. У критеріях кваліфікаційної атестації вказано, що учень (слухач) має обмежений обсяг знань та вмінь, кваліфікація присвоюється, але потребує подальшого вдосконалення через досвід роботи. По-друге, до складу державної атестаційної комісії входять представники навчального закладу, який здійснює підготовку, а це є підставою необ'єктивного оцінювання. По-третє, головою державної атестаційної комісії є представник роботодавців, який підписує протокол, встановлюючи відповідний рівень кваліфікації, але не несе зовсім ніякої відповідальності за відповідність набутих знань, умінь та навичок вимогам ринку праці. То про яку якість підготовки може бути мова!

Для часткового вирішення цих проблем у 2012 р. Міністерством освіти і науки України спільно з Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України були розроблені й затверджені Методичні рекомендації щодо розроблення Державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних професій на основі компетентнісного підходу. У цих рекомендаціях об'єктами ДСПТО є результати навчання учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів, система формування компетентностей та критерії оцінювання навчальних результатів, які визначаються показниками «знає – не знає; вміє – не вміє». Однак створення таких Стандартів, знову ж таки, вимагає розроблення професійних стандартів або істотного перегляду чинних кваліфікаційних характеристик, які ґрунтувалися б на компетентнісному підході, та внесення змін до нормативно-правових документів щодо оцінювання результатів навчання.

Професії навчання. Наступна проблема стосується самих професій. У багатьох господарських галузях виникла диспропорція між попитом і пропозицією не тільки в кількісному співвідношенні вакансій та претендентів на них, а й між реально затребуваними професіями, компетентностями та фахівцями, які ними володіють. Суперечності між потребами сучасного виробництва та сфери обслуговування в робітниках, які володіють широким набором компетентностей,

та практикою підготовки робітників за вузькою спеціалізацією, а також інші чинники зумовлюють необхідність модернізації нормативних документів щодо видів економічної діяльності, посадових інструкцій, професій.

Як відомо, Державний класифікатор професій ДК 003:2010 містить майже 9000 професійних назв робіт, з них понад 2500 професій, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11 вересня 2007 р. №1117 «Про затвердження Державного переліку професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах», належать до професій навчання [8]. Очевидно, професійну освіту неможливо надавати за всіма професіями, та й умови, засоби, зміст, рівні складності різних видів професійної діяльності дуже різняться. Потрібен науково обґрунтований відбір навчальних професій за певними ознаками, критеріями, їх класифікацією й установленими рівнями кваліфікацій. Результатом повинен стати перелік навчальних професій, на основі якого визначаються форми підготовки фахівців. Це може бути короткострокова підготовка на підприємствах, навчання у професійних навчальних закладах або вузах. На перелік навчальних професій впливає також поширеність професій, протипоказання робіт з важкими й шкідливими умовами праці, а також вікові обмеження. Відбір переліку навчальних професій для професійної освіти завжди буде актуальним. І, звичайно, цей перелік повинен мати науково обґрунтоване угруповання й бути нечисленим. Для порівняння, Німеччина має в своєму переліку близько 350 державно визнаних професій, який щорічно оновлюється [4].

Недоліком зазначеного Державного переліку є те, що він практично дублює професії Державного класифікатора, які в переважній більшості є вузько-профільними, а крім того, значна їх частина втратила актуальність на ринку праці. Одним із ефективних і дієвих способів усунення цієї проблеми є інтеграція професій. Дослідження, проведені вченими в області підготовки робітників за інтегрованими професіями, показують, що основним недоліком у розвитку системи навчання є вузька спеціалізація випускників ПТНЗ. Однак в умовах сучасного виробництва конкурентоспроможні лише професійно мобільні робітники, які володіють кількома професіями, різносторонніми знаннями, вміннями й навичками, а також мають відповідний рівень кваліфікації. Досвід показує, що підготовка робітників за інтегрованими професіями є як економічно, так і соціально та педагогічно рентабельнішою, ніж монопрофесійна підготовка, оскільки вона дає змогу значно ефективніше вирішити соціально-економічні, виробничо-технічні й дидактичні завдання [9]. Тому для реформування професійно-технічної освіти дуже важливо постійно проводити моніторинг ринку праці з метою визначення актуальних професій та компетентностей, вивчення тенденцій розвитку сучасних професійних потреб, передбачення попиту на нові професії, визначення динаміки загребуваності компетентних фахівців у відповідних галузях, формування більш керованого ринку праці.

Престиж робітничих професій. На жаль, у нашому суспільстві сформувався негативний стереотип щодо робітника. Це зумовлено тим, що впродовж останніх

десятиліть значно знизився і без того вже давно не високий авторитет людини праці. У переважній більшості молодь сьогодні намагається обрати те, що забезпечить їй гарні умови праці й високу заробітну плату. У випускників шкіл і, значною мірою, їхніх батьків, немає бажання пов'язувати майбутнє з виробництвом, яке не може задовольнити їхніх запитів. Як свідчить практика, через півроку після працевлаштування кількість працевлаштованих випускників зменшується з понад 80% до 62–74%, а за три роки цей показник знижується до 25–30%. Тому питання престижу робітничої професії є не лише проблемою освіти, це проблема системна, і вирішувати її необхідно спільними зусиллями центральних органів виконавчої влади, підприємств, організацій, об'єднань роботодавців, профспілок та ЗМІ.

Посилює кризовий стан ще й орієнтація молоді на «модні» професії вищої освіти, переважно економічного та юридичного напрямів. За даними Держкомстату, у 2009/10 н. р. в середньому по Україні з розрахунку на 10 тис. населення у ВНЗ I–IV рівнів акредитації навчалось майже 570 студентів, а в навчальних закладах професійно-технічної освіти – всього 92 учні. Тобто на одну особу з професійно-технічною освітою припадало шість осіб з вищою освітою. У деяких регіонах цей показник можна вважати катастрофічним для розвитку їхньої економіки. Приміром, у Харкові на 1 учня ПТНЗ припадало 15 студентів ВНЗ, у Києві – 30 студентів ВНЗ. При цьому ні ринок праці, ні рівень технологій не вимагали таких диспропорцій у підготовці кадрів. Більше того, сфера виробництва потребувала і потребує саме висококваліфікованих робітників. Не можна обійти й таку причину дисбалансу на ринку праці, як вплив особистісних факторів, зокрема: низький рівень поінформованості абітурієнтів, студентів та випускників шкіл про стан і динаміку ринку праці та попит на конкретні спеціальності; вибір «престижних» спеціальностей без врахування реальних можливостей працевлаштування по закінченні навчання [10]. Потребує також відновлення й удосконалення система профорієнтаційної роботи, підвищення її ефективності як на рівні держави, так і на рівні роботодавців. На жаль, підприємства та організації майже не займаються профорієнтаційною роботою у загальноосвітніх школах. Питанням профорієнтації учнів загальноосвітніх шкіл майже не приділяють уваги й ЗМІ: не практикуються виступи керівників підприємств на радіо, телебаченні, у пресі, не популяризуються робітничі професії та економічні досягнення у цій сфері.

Важливим фактором при виборі майбутньої трудової діяльності є й сама назва професії. Чи можуть бути престижними та привабливими такі професії, як: «Черговий по поверху», «Жилувальник м'яса та субпродуктів», «Розмітник хлестів», «Готувач фаршу» тощо.

Державне замовлення на підготовку кадрів. Традиційно вважається, що ПТНЗ здійснюють підготовку кваліфікованих робітників за державним замовленням, а випускники мають гарантоване працевлаштування [6]. На жаль, в Україні й досі не підготовлена нова методика науково обґрунтованого прогнозування ринку праці з урахуванням програм розвитку галузей економіки та не запропоновано нового адекватного

механізму визначення потреб щодо підготовки кваліфікованих робітників за державним замовленням. Державне замовлення здебільшого розуміється як підготовка кадрів за державні кошти, а це дедалі більше віддаляє професійно-технічну освіту від економіки та перетворює її, так би мовити, на державну інституцію соціальної опіки молоді. Це значною мірою провокує утворення такого дисбалансу освітніх послуг, який не відповідає потребам ринку праці й вимогам економіки. У результаті, за одними професіями фіксується укомплектованість підприємств на рівні 19%, водночас, за іншими – навантаження на одне вільне робоче місце складає до 100%.

Усе це підтверджує факт, що існуюча система формування державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітників та порядок їх працевлаштування є хибними, призводять до незаконного й неефективного використання сотень мільйонів гривень з державного бюджету на те, що не дає бажаного кінцевого результату. Тому необхідно терміново створювати чіткий механізм взаємодії центральних і регіональних органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій, навчальних закладів при формуванні державного замовлення на підготовку робітничих кадрів з метою недопущення необґрунтованих витрат на підготовку незатребуваних кваліфікованих робітників та запобігання збільшення кількості безробітних на ринку праці. Механізм має бути максимально спрямований на збалансування ринку праці із пропозицією освітніх послуг в Україні, на задоволення потреб як особистості, так і вимог роботодавців.

Соціальне партнерство. Курс України на євроінтеграцію зобов'язує до переорієнтації не тільки економіки країни, а й усієї системи підготовки професійних кадрів. Розв'язання завдань, окреслених Копенгагенською декларацією, передбачає насамперед підвищення престижу робітничих професій, реформування системи професійно-технічної освіти та процесу навчання. Звичайно, такі широкомасштабні, багатоспектрні питання потребують великої кропіткої роботи із залученням можливостей держави, бізнесу й громадських організацій. Соціальне партнерство має стати базисом реформування системи професійної освіти і навчання, важливою умовою та засобом модернізації підготовки виробничого персоналу. Для цього насамперед потрібно розробити і запровадити правові та економічні засади стимулювання роботодавців й інвесторів до участі у розвитку закладів професійної освіти та якісному відновленні трудових ресурсів держави, що має базуватися на взаємному інтересі й відповідальності.

Спроби вирішити цю проблему вже робилися, проте в основу були покладені адміністративні принципи, що в ринкових умовах не дало очікуваних результатів. Зокрема, чинне законодавство (ст. 29 Закону України «Про професійно-технічну освіту») зобов'язує підприємства, установи, організації, незалежно від форм власності, надавати учням ПТНЗ оплачувані робочі місця або навчально-виробничі ділянки для проходження виробничого навчання чи виробничої практики, безоплатно передавати приміщення, споруди, обладнання, техніку, інструменти, матеріали, енергоносії або фінансувати витрати на ці потреби в ПТНЗ [5]. При цьому для роботодавців не передбачається жодних га-

рантій щодо кількості і якості підготовки робітничих кадрів за їх замовленням, а також щодо ефективності використання вкладених ними фінансових та матеріальних ресурсів. У результаті, це спричинило виникнення деякого конфлікту у взаємовідносинах між роботодавцями й навчальними закладами, особливо у питаннях організації виробничої практики учнів ПТНЗ на підприємствах. Саме тому роботодавці, центральні органи виконавчої влади, які зайняті питаннями економіки, не поспішають включатися у вирішення проблем професійно-технічної освіти. Ситуацію потрібно виправляти комплексно, маючи на меті докорінно змінити існуючу систему формування державного замовлення на підготовку кадрів та працевлаштування випускників ПТНЗ, враховуючи при цьому інтереси всіх соціальних партнерів.

Висновок. Створення механізму взаємодії ринку праці та освітньої галузі – політичне і загальнонаціональне завдання, мета якого полягає у формуванні системи забезпечення стійкого розвитку професійної освіти і навчання; виробленні цілісного світогляду, високої якості освіти, що відповідає викликам ХХІ ст., соціальним і економічним потребам розвитку країни, освітнім потребам особи, суспільства, держави та враховує прогнози розвитку ринку праці і євроінтеграції.

Література

1. Державний класифікатор «Класифікатор професій ДК 003:2010». – К., 2010 р.
2. Державний стандарт професійно-технічної освіти для підготовки (підвищення кваліфікації) робітників із професії «Штукатур» 2–6 розрядів. – К., 2006 р.
3. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. – Вип. 64 «Будівельні, монтажні та ремонтно-будівельні роботи. Будівництво метрополітенів, тунелів та підземних споруд спеціального призначення». – УкрНДЦ «Екобуд», 2001.
4. Закон Німеччини «Про професійне навчання» від 23 березня 2005 р. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.gesetze-im-internet.de.
5. Закон України «Про професійно-технічну освіту» від 10.02.1998 р. № 103:/ 95-ВР // Вісник профтехосвіти. – 1998. – № 3. – С. 1–32.
6. Закон України «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців,

Головною проблемою підготовки робітничих кадрів в Україні є практична відсутність ефективної системи формування трудового потенціалу на центральному та регіональних рівнях, невизначеність функцій і повноважень владної вертикалі щодо професійної освіти на етапі адміністративної реформи. Потребує кардинальних змін модель управління процесами формування робітничих ресурсів. Останнім часом дедалі частіше висувуються пропозиції щодо об'єднання спільних зусиль усіх соціальних партнерів у вирішенні проблеми відтворення трудового потенціалу високої професійної кваліфікації в нашій державі: центральних та регіональних органів виконавчої влади, об'єднань роботодавців, наукових установ, навчальних закладів, профспілок, громадських організацій.

На сучасному етапі розвитку економіки функції управління відтворенням робітничого потенціалу розподілені між Міністерством освіти і науки, Міністерством соціальної політики, Міністерством економіки, Міністерством фінансів, іншими центральними та регіональними органами державної виконавчої влади, що унеможливило реалізацію цілісного, системного підходу у зазначеній справі. Тому необхідно створити відповідний орган, який би на законодавчому рівні міг координувати взаємодію всіх учасників процесу, як це здійснюється в багатьох розвинених країнах світу.

наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів». – К., 2012.

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 вересня 2007 р. № 1117 «Про затвердження Державного переліку професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах». – К., 2007.

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 р. № 1135 «Про затвердження Державного стандарту професійно-технічної освіти», – К., 2002.

9. Професійне навчання кваліфікованих робітників у країнах Європейського Союзу: навч.-метод. посіб. / А. О. Ворначев, Ю. І. Кравець. – К.: Пед. думка, 2012.

10. Професійно-технічна освіта України у 1991–2011 роках (перелік головних подій розвитку, проблемні питання, інформаційно-аналітичні, статистичні матеріали). – К., 2011.

Реферат

Содержательные аспекты профессиональной
подготовки рабочих кадров

Юрий Кравець,

*научный сотрудник лаборатории
содержания профессионального образования и обучения
Института профессионально-технического образования НАПН Украины,***КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:**
профессиональ-
ная подготовка,
профессиональный стан-
дарт, Государственный
стандарт профессио-
нально-технического
образования, профессии,
обучение, результаты
обучения.

В статье рассмотрены некоторые актуальные проблемы современного состояния профессиональной подготовки кадров, которые существенно влияют на качество трудовых ресурсов и для своего решения требуют консолидации усилий всех заинтересованных сторон. Ситуация, которая сложилась в нашей стране в связи с трансформацией социально-экономических отношений, необходимостью перехода к рыночной экономике, ведет к возникновению противоречий между реальными потребностями рынка труда и функционирующей на несколько устаревших основаниях системой профессионального образования. Вопросы подготовки в Украине квалифицированной рабочей силы в системе профессионального образования и обучения, повышение престижа профессий рабочих являются не просто вопросами качества трудовых ресурсов для обеспечения инновационного постиндустриального развития государства, а становится достаточно значимым для обеспечения национальной безопасности страны. Поэтому они требуют самого пристального внимания и первоочередности решения. И, как показывает опыт, это нужно делать только совместными усилиями государственных органов, бизнеса и общества, используя международный опыт и учитывая национальную специфику.

Abstract

Problem aspects of labor vocational training

Yuriy Kravets,

*Research fellow of the Laboratory for vocational education and training content
Institute of Vocational Education under the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine,
Head of the Center of modern professions and training technologies***KEY WORDS:**
training, professional
standards, the State
standard of vocational
training, occupation
training, learning
outcomes.

The article reveals some of the urgent problems of the current state of vocational training for labors, who significantly affect the quality of human resources and require consolidation of all interested parties. The situation prevailing in our country due to transformation of social and economic relations and necessity for transition to a market economy leads to a contradiction between the real needs of the labor market and the outdated principles of the vocational education system. The question concerning qualified labor training in the system of vocational education and growth of occupations' prestige in Ukraine is not simply a question of workforce quality that guarantees innovative and postindustrial development of the state but becomes quite important for national security of the country. Therefore, they need special attention and solution priority. And, as experience shows, it should be done only by joint efforts of government agencies, business, and society applying international experience and taking into account national specificity.

References

1. Derzhavnyi klasyfikator «Klasyfikator profesiy DK 003:2010» (State glossary «Glossary of occupations DK 003:2010»). – Kyiv, 2010.
2. Derzhavnyi standart profesiino-tekhnichnoi osvity dlia pidhotovky (pidvyschennia kvalifikatsii) robitykiv iz profesii «Shtukatur» 2-6 rozriadiv (Vocational education state standard for training (refresher training) of the 2-6 class workers involved in occupation «Plasterer»). – Kyiv, 2006.
3. Dovidnyk kvalifikatsiynykh kharakterystyk profesiy pratsyvnykiv, vypusk 64 «Budivelni, montazhni ta remontno-budivelni roboty. Budivnytstvo metropoliteniv, tuneliv ta pidzemnykh sporud spetsialnoho pruznachennia» (Reference book of job descriptions), Issue 64 «Construction, assembling, and repair-and-construction work. Construction of underground railways, tunnels, and special purpose facilities»). UkrNDC «Ekobud», 2001.
4. Zakon Nimechchyny «Pro profesiine navchannia» (Law of Germany «About vocational training»), 23rd of March, 2005. [Electronic source], www.gesetze-im-internet.de.
5. Zakon Ukrainy «Pro profesiino-tekhnichnu osvitu» vid 10.02.1998 № 103:/95-VR (Law of Ukraine «About vocational education» dated 10.02.1998 № 103:/95-VR) // Visnyk proftekhosvity, 1998, Issue 3, P. 1–32.
6. Zakon Ukrainy «Pro formuvannia ta rozmishchennia derzhavnogo zamovlennia na pidhotovku fakhivtsiv, naukovykh, naukovo-pedahohichnykh ta robitynychkykh kadriv, pidvishchennia kvalifikatsii ta perepidhotovku kadriv» (Law of Ukraine «About formation and placing

of the state order as to training of experts, scientific brainpower, scientific and educational personnel, and labor, personnel professional development and retraining»). – Kyiv, 2012.

7. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11 veresnia 2007, №1117 «Pro zatverdzhennia Derzhavnoho pereliku profesiy z pidgotovky kvalifikovanykh robitnykiv u profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladakh» (Regulation by the Cabinet of Ministers dated 11th September, 2007, №1117 «About approval of the State list of occupations on skilled workers training at vocational schools»). Kyiv, 2007.

8. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17 serpnia 2002, №1135 «Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu profesiino-technichnoi osvity» (Regulation

by the Cabinet of Ministers dated 17th August, 2002, №1135 «About approval of the State *vocational education standard*»). Kyiv, 2002.

9. Vornachev A. O., Kravets Yu. I. Profesiine navchannia kvalifikovanykh robitnykiv u krainakh Evropeiskoho soiuzu: navchalno-metodychnyi posibnyk (Vocational training for skilled workers in EU countries: educational supply). – Kyiv, 2012.

10. Profesiino-tekhnichna osvita Ukrainy u 1991–2011 rokakh (perelik holovnykh podiy rozvytku, problemni pytannia, informatsiino-analitychni, statystychni materialy (Ukraine's vocational education in 1991–2011 (list of main development events, problem questions, information analysis and statistical materials))). – Kyiv, 2011.